الوغ تورکستان

تاشکندده هفتهده اوچ چقاتورغان سیاسی، اجتماعی وادبی غزتهدر.

„УЛУГ-ТУРКЕСТАН“ (Великій Туркестан).

یاشاسون ملتلر مختاریتی!

غزتهنڭ بهاسی:

یللق . . . . ۳۵ صوم — تین
آلتی آیلق . . ۲۰ صوم — تین
اوچ آیلق . . ۱۲ صوم — تین

اعلان بهاسی:

برنچی صحیفهده بر سطری ۱ صوم
آخرغی صحیفهده . . . ۵۰ تین
آیلاپ باسدروچیغه اسکیدکه.

آدریس آلماشدرو اوچون ۷۰ تین.

شکایت قیلغانده یاکه آدریس آلماشدرغانده غزته بارغان آدریس برگه قوشلوب یهرلسون.

Редакція газеты „УЛУГЪ-ТУРКЕСТАНЪ“ Ташкентъ, Ирджарская, 29.
Телефонъ № 470.

بهاسی ۳۰ تین. سهشنبه، پنجشنبه هم شنبه کونلرده چقادور. Цѣна 30 коп.

«الوغ تورکستان» مشتریلری دقتینه!

غزتهمز اوتکان یل آپریل آخرنده چقا باشلاغانلق سببلی باشده یازلغان یللق مشتریلرمزنڭ آبونهلری اوشبو مای باشنده طولا. شونڭ ایله برابر اش، کاغذ هم بوچته بهالری اویلاغاندن کوب آرتق آرتوب کیتو سببلی یاکی یلغه قدر یازلغان مشتریلرمزنڭده مدتلرینی قصارتورغه مجبور بولونغان ایدی. آلارنڭده کوییسی مای هم ایون باشلارینه طوغری کیله. غزتهنڭ طوقتالمیچه باروب طوروینی تلهگان ذاتلر آلدانراق آقچهلرینی یباروب آبونهلرن یاکارتوب قویارغه تیوشلیدرلر.

غزتهنڭ بهاسی: یلغه ۳۵ صوم، آلتی آیغه ۲۰ صوم، اوچ آیغه ۱۲ صوم.

احترام ایله «الوغ تورکستان» قانتوراسی.

تش طبیبی
Л. Л. Фрейдсонъ.

آورو تشلرنی دوالی، آلتوندن هم مستدن صنعی تشلر قویا، بها ارزان.

رومانفسکی کوچهده شهرآپتیکاسی حضورلده طبیلر لیجبینیسه سنده. هر کون ایرته ساعت ۹ دن ۱۲ گه قدر قبول ایته.

کیچ ساعت ۴ دن ۷ گه قدر اولیا آتا هم محرمسکی کوچهلرنڭ بورچهگنده بیان بازاریغه قارشو شیرمحمدفنڭ پاساژنده ایکنچی قاتده تیلیفون نومری ۳۸۶.

محترم تاتار قرده‌شلر!

تاشکنددهکی تاتارلرنڭ «اتفاق» جمعیتی صاویت حکومتینڭ پراغراممهسینه موافق بولمادغندن طارقالدی. مسکاودن کیلگان مسلمان کامیسارلرینڭ اشتراکیله تاشکندده اوز کوچی برله طوروچی تاتارلر جینالوب «تاتار ساتسیالیست اشچیلرینڭ کامیتیتی» اسمنده تشکیلات توزدیلر. شوشی یاکادن صایلانغان «تاتار ساتسیالیست اشچیلر کامیتیتی» اسمندن بیان بازارنده تاتار مسجدنده سهشنبه کون کیچ ساعت ۴ ده عمومی صابرانیه یاصالاجق. صابرانیهده بیك مهم اشلر، بیك مهم داقلادلار بولدغندن قالمی کیلووگز اوتنهدر.

شولوق مجلسده برنچی مایده یاصالاجق بتون دنیا اشچیلری بهیرهمنه اشتراك ایتو مسئلهسی هم قارالاجق.

کامیتیتنڭ حاضرلك کامیسیهسی.

دوقتور یدنارسکی

تهندهگی یارا هم ششلرنی، تریپر (سوزهك) هم سیفیلیس آوورولرینی دوالی. قبول وقتی ایرته ساعت ۱۱ دن برگه قدر؛ کیچ ساعت ۵ یارمدن ۷ یارمغه قدر.

آدریسی: رامانفسکی کوچهده ۱۴ نومرهلك خانهده غارادسکوی اوپراوا قاشنده. تیلیفون نومری ۴۳۴.

С. И. Убытковъ

ایسکی شهرده دوقتور اوبیتکوف هر کون ساعت ۳ دن ۶ غه قدر آوورولرنی قبول ایته. تلماچی بار.

کوکچه دهه سیده سقچمان محله سیده، کچکنه مسجد روبروسیده محمد یار قاری دلی بای اوغلی حولیسیده.

خاتون طبیب شاهروخوا

خاتونلرنی قان کیلو، بالاسزلق، قارن و بالا اورنی ششو هم «بهل» آوورولردن دوا قیلا.

هر کون کوندز ساعت دورتدن آلتیغه قدر قبول ایته.

آدریسی: ژوقوفسکی کوچهده ۳۲ نومرهلك خانهده. تیلیفون نومری ۱۰۷۶ نچی.

تورکستانغه مسلمان کامیسارلار کیلو مناسبتیله

غزتهمزنی اوقوغان ذاتلارغه معلومدرکه، تورکستان اولکهسنده تشکیلات یاصامق اوچون تاشکندکه مسکاودن یوسف ابراهیمف وعارف کلیلیف افندیلردن عبارت ایکی کامیسار کیلدی. بو کامیسارلارغه مرکز حکومت طرفندن بیك زور وکالت بیرلگان. تورکستان اولکهسینه یبارلگان فوق العاده وکالتلی کامیسار پ. آ. قوبزف کبك بونلار هم محلی صاویتلار حکومتینه قاراماسدن بلاواسطه مرکز صاویتلار حکومتی ایله اش قیلو حقینه مالکلر.

تورکستان مسلمانلارینه بوندی کامیسارلار یبارلو یاکی برنرسه توگل. ۱۹۱۷ نچی یل انقلاب کبیرینڭ باشندن بیرلی بولوب کیلگان معلوم همده بیك طبیعی برنرسه. چارنیقولای اورنندن توشریلوب اداره قادیتلار قولینه کوچکاچده یبارلگان طوقز اعضالق کامیساریات (تورکستان کامیتیتی) نڭ دورت اعضاسی مسلمان ایدی. (صدری مقصودی، عزیز دولتشین، محمدجان طنچبایف هم علیخان بوکایخانف). آندن صوڭ مرکز حکومت صوللاشوب بو اعضالر اورنینه ینه برنیچه کشیلر تعیین ایتدیلر. آنلار هم معلوم جماعت خادملرندن عبارت ایدیلر. لکن بو کامیسارلاردن مسلمان خلقی نرسه فائده کوردی؟ بونلار اوزلرینڭ قوللرینه بیرلگان وکالت وکوچدن فائدهلانوب مسلمانلار اوچون نیندی اونوطلمی طورغان برخدمت قیلوب کیتدیلر؟

بتون اش مونه شونده‌در. انقلاب بولوب مستبد چار نیقولای اورنندن توشرلگانینه یلدن آرتق وقت اوزدی. بو آراده تورکستانغه هرخیل وکالت ایله مرکز حکومتدندهٔ مرکز مسلمان شوراسندنده (زکی ولیدی)، قازان مسلمانلری کامیتیتندنده (قزان هیئتی) وکیللر کیلدیلر. فقط هیچ برسی تورکستان اوچون ایتورلك جدی برنرسه بیره آلمادیلار.

برنچی هیئتده کیلگان صدری، عبدالعزیز هم محمدجان افندیلر عالی معلومات وسیاسی تربیه کورگان ذاتلار ایدی. نیندی بولسه بر اش قیلیق دیسهلر بلماری ده، تربیهلریده یوق توگل، اعتبارلاریده بار، یانلارینه خیلی زور کوچده جیا آلاچقلار ایدی. نی اوچوندر، آفتاموبیلدن توشوب خلق آراسینه کررگه تلهمهدیلر. تاشکند اورامالارینی آفتاموبیلدن تاپتاتوب، خلقنی قارا توتونکه اصلاودن باشقه ایسکه آلورلق هیچ بر اش قالدرمادیلار.

قازان هیئتی ایله زکی ولیدی هم خلق آراسینه افتراق صالودان باشقه بر اش چقارمادیلر. زکی ولیدی ایکی سوزنڭ برنده تاشکند تاتارلارینی صارتیه قرداشلرمزگه یامانلاب «تاتارلار سزنڭ بلهن اش قیلورغه تلهمیلر، اوزلرینه باشقه تشکیلات یاصاب، اوز باشلارینه غزته چقارالار، فلان وفلان...» دیب افتراق صالورغه طرشدی. اوزی شول آراده، یعنی تاتارلار صارتلاردن آیریلورغه طریشالاردیگان وقتده ایتهك آستندن اورنبورغده باشقرد شوراسی توزوب، آنده بولغان تاتارلار ایله باشقردلار آراسینی آجراتا طورغان مکتوب، مقاله و«مخصوص مخبر» خبرلری یازوب یاتدی.

قازان هیئتی باشده خیلی بر غیرت بلهن اشکه کرشکان کبك بولغان ایدی. لکن آلارده اوزاق دوام ایتمهدیلر، اشدن بیکرهك «ایفقبکت» وکوسته رشلرگه صوقدیلار. علوم عربیه وفقهدن فلسفه صاتوب شورا اعضالاری ایله علما آراسینه افتراق صالدیلار. خلقنڭ احوال روحیهسینه قاراماسدن «علماغه هجوم» باشلادیلار. وشونی آچقدن آچقغه اعلان قیلدیلار.

صوڭندن برهان حبیب وعزالدین سیف‌الملوك افندیلر کبك بر قدر صالقون قانلی اش کشیلری کیلوب یتسهده اول وقت اش بوزولغان ایدی. علما اوزینه، شوراچیلار اوزلرینه تارتو وتارتشو سببلی خلق کم آرقهسندن بارورغه بلمی آبدراب قالغان ایدی. شونلقدن بوندن هم هیچ بر اش چقمادی. اش چقمادیغنه توگل، باشلانغان وبار اشلر بوزولدی. بیوك «میسسیه» ایله کیلگان وکیللردن برسی (زکی ولیدی) اوزاسمینه غزته (کیگاش) چقارام دیب تورکستان اولکهسی اوچون بردن بر تأمین ایتلگان غزته (نجات)نی طوقتاتوب یابوب کیتدی.

بز بونلارنی کمده بولسه برهوگه عیب اسناد قیلو اوچون یازمیمز. بیك احتمال بو اشلر تورکستان مسلمانلارینڭ اوزلرینڭ جمعیت وجماعت اشلارینه صالقون قاراولاریندنده بولغاندر. احتمال اول وقتده تجربه کیملکدن وکیللرده احوالنی بیك تیز احاطه قیلوب آلا آلماغانلاردر.

اوتکان اشکه صلوات... ایندی فرصتنی قاچررغه یارامی. مسکاودن کیلگان عارف ویوسف افندیلرگه بیوك وکالت بیرلگان. مونه شول بیوك وکالتدن استفاده قیلوب تورکستان مسلمانلارینڭ علمی، مدنی، اجتماعی واقتصادی حیاتلاری یولغه صالنورغه تیوش. بورژوازیا وکیللری طرفندن بترلگان «نجات» اورنیغه حکومت حسابندن اشچی، دهقان وکمبغل فقرا فائدهسن کوزهته طورغان کوندهلك جدی برغزته چقاریلورغه تیوش.

۱۴ آیدن بیرلی سویله نوبده میدانغه کیله آلماغان دارالمعلمین تأسیس ایتلورگه تیوش.

ابتدائی مکتبلر اوچون عمومی بر پروغرام توزولوب همهسی بر اصولغه جیولورغه وآلارنڭ دواملاری حکومت طرفندن تأمین ایتلورگه تیوش.

تورکستانده مدرسه، جامع وقاری خانهسلری ایله توزولگان تنبل خانهلر همهسی اصلاح قیلنوب آنلارنڭ اورنیغه حقیقی علوم دینیه اوقتولا طورغان منتظم مدرسهلر وجودکه کیتریلورگه تیوش.

حاضردن برنیچه یرده تعلیم تربیه هنر وصناعت قورصلاری آچیلوب آلدهغی اوقو موسمی اوچون معلملر ومعلمهلر حاضرلهنه باشلارغه تیوش.

بو «تیوشلر» غایت کوب. بونلارنی صانی باشلاساڭ کاغذ قارا یتماس. اش آنده توگل. حکمت مونه شول «تیوشلر» نی نیچك میدانغه قویوده در.

۱۴ آی بولدی بونلار سویلهنهلر. هر کم اول کیرهكده بو- کیرهك، دی. فقط اشکه کیلگانده آنسیده مونسیده قاچا. حریت اعلان قیلغانیغه ۱۴ آی اوتوب تورکستاننڭ یوزلرچه صانالغان میلیونیرلرندن هیچ برسی اوز اختیاری ایله نه غزته، نه مطبعه ونهده مکتب ومدرسه فائدهسیغه صوقر بر تین چقاروب بیرمهدی. ۱۴ آی اوتدی نه بر ملا، نه بر معلم ونهده بر ضیالی جماعت خادمی فدا کارلق کورسهتوب نمونه بولورلق بر اش قیله آلمادی. همهسی اوزلرینڭ شخصی حیاتلری تأمین ایتلو ایله قناعتله نوب اوزلرن بختیار ومسعود صانادیلر. حاضر مونه شونڭ کفاراتی بیرلورگه تیوش.

برطاقم بورژوازیا مطبوعاتی صاویتلار حکومتن «قزل استبداد» دیب آتادیلار. لکن بونلار روسیه خلقینڭ شول استبداددن باشقه نرسهگه مستحق توگل ایدکلرن برده تلگه آلمادیلار. حالبوکه حریتدن صوڭ بولغان ۱۴ آیلق اوزون برحیات کورسهتدیکه، روسیه خلقی استبدادسز یاشی آلمی ایکان. آڭا استبداد همده قاتیغ قوللی بر استبداد کیرهك ایکان. فقط بو استبداد اورنلی وعقللی بر استبداد بولوب روسیه خلقینی عصرلر بوینچه طوکوب قالغان اورنندن قوزغاتا طورغان یاکی استبداد بولورغه تیوش ایکان.

بوکونگی کون صاویتلار حکومتی اوشبو استبدادنی تورکستانده قوللانوب اوزینڭ قاتیغ قولی ایله بونده بولغان نادانلق، مدنیتسزلك وتنبللکلرگه نهایت بیررلك بر تالچوق (قوزغالش) یاصی ایکان بوڭا هیچ کم رنجیمهسه کیرهك. بوکون مونه شول استبداد تورکستاننڭ «قارون» بایلارینی بوغازلارندن طوتوب ایمانغه کیتره، خلق وجماعت فائدهسیغه آلارنڭ یورط‌یر ومالللارندن برقسمن طوتوب مصادره قیلا ایکان آڭا بو بایلارنڭ اوزلریده حقسزلق دیب أیته آلماسهلر کیرهك. بوکون صاویتلار حکومتی تورکستاننڭ بتون ضیالی کوچینی جیوب مجبوری خدمتکه قوشا ایکان، بوڭا هم هیچ بر ضیالی رنجیمهسه کیرهك. چونکه بو اشلر همهسی اوز گناهلارمزنڭ کفارتیدر.

مونه شونلقدن مسکاودن کیلگان کامیسارلارغه بزنڭ توصیهمز شول:

— سز هیچ نرسهگه قاراماگز. اطرافگزغه جیولغان قاتیغ قوللی، قطعی تدبیرلی آرسلان یگتلرنی اشکه قوشوب بوکون تورکستاننڭ حیاتی، اشچی، دهقان و کمبغل فقراسینڭ بخت وسعادتی اوچون نرسه ضرور بولسه شونی قیلگز، همده ممکن قدر تیزرهك وقطعی بر رهوشده قیلگز!

شونڭ ایله برابر کچکنه وعاجز بر توصیهمزده بار:

— دیموقراتیا خادملاری آراسنده شخصی عرضلر ایله خولیغانلقغه واورنلی اورنسز جبر-ظلمغه اورن بیرمهگز.

سزنڭ طرفدن اعلان ایتلگان «قزل استبداد» شونڭ بلهن آیریلورغه تیوش!

تورکستان وبخارا حادثهلری

(عینا)

روسیهنڭ انقلاب عمومیسندن ضرر کورگان روسیه اسلاملری حقنده هرطرفدن کیلگان خبرلر نهایت فجیع، یورهك